

Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2021, 4(9): 850-859.

DOI:[10.26677/TR1010.2021.802](https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.802)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Türk Bankacılık Sisteminde Sektörel Bazda Kredi Kullanımının Küresel Kovid-19 Salgını ile İlişkisi

Dr. Öğr. Üyesi M. Esra ATUKALP, Giresun Üniversitesi, Bulancak K.K. Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Giresun, e-posta: esra.atukalp@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8412-1448>

Öz

Küresel Kovid-19 salgını, dünya genelinde sağlık sektörü başta olmak üzere sektörlerin tamamını etkilemiştir. Ekonomik açıdan ele alındığında da sektörler sorun yaşamış, salgın ekonomik birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Salgın tüketim eğilimini önemli ölçüde etkilemiş, nakit akışları azalan işletmeler, yabancı finansal kaynak kullanmak durumunda kalmışlardır. Bu çalışmanın amacı küresel Kovid-19 salgının, tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörleri itibarıyla bankalardan kullanılan nakdi kredi miktarı ve takibe alınan kredi üzerine etkisini analiz etmektir. Analiz sonucunda mevduat bankalarından ve bankacılık sisteminin tamamından kullanılan nakdi kredi ve takibe alınan kredi tutarının, sektörel olarak küresel Kovid-19 salgını sonrasında salgın öncesine göre arttığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nakdi Kredi, Takipteki Kredi, Sektörel İnceleme, Kovid-19, Türkiye.

Makale Gönderme Tarihi: 28.05.2021

Makale Kabul Tarihi: 01.09.2021

Önerilen Atıf:

Atukalp, M. E. (2021). Türk Bankacılık Sisteminde Sektörel Bazda Kredi Kullanımının Küresel Kovid-19 Salgını ile İlişkisi, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(9): 850-859.

© 2021 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

**Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences**

2021, 4(9): 850-859. DOI:[10.26677/TR1010.2021.802](https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.802)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

**The Relationship of Sectoral Loan Usage in the Turkish Banking System with the
Covid-19 Pandemic**

Assistant Prof. Dr. M. Esra ATUKALP, Giresun University, Bulancak K.K. School of Applied Sciences, Giresun, e-mail: esra.atukalp@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8412-1448>

Abstract

The Covid-19 pandemic has affected all sectors, especially the health sector, worldwide. In terms of economy, sectors have experienced problems, and the pandemic has brought many economic problems. The pandemic has significantly affected the consumption trend, businesses with reduced cash flow have had to use foreign financial resources. The aim of this study is to analyze the impact of the global Covid-19 pandemic on the amount of cash loans used from banks and non-performing loans in agriculture, manufacturing industry, hotels and restaurants, transportation, storage and communication, and education sectors. As a result of the analysis, it is seen that the amount of cash loans and non-performing loans used from the deposit banks and the entire banking system increased sectorally after the Covid-19 pandemic compared to before the pandemic.

Keywords: Cash Loan, Non-Performing Loan, Sectoral Review, Covid-19, Turkey.

Received: 28.05.2021

Accepted: 01.09.2021

Suggested Citation:

Atukalp, M. E. (2021). The Relationship of Sectoral Loan Usage in the Turkish Banking System with the Covid-19 Pandemic, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 4(9): 850-859.
© 2021 Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi.

GİRİŞ

Küresel Kovid-19 salgını, sağlık başta olmak üzere dünyada birçok sorunu beraberinde getirmiş ve sektörü etkilemiştir. Ekonomik açıdan ele alındığında sektörler sorun yaşamış, salgın ekonomik birçok sorunu beraberinde getirmiştir. İşletmeler ve dolayısıyla hane halkı bu süreçte finansal açıdan önemli sorunlar yaşamışlardır. Salgın tüketim eğilimini önemli ölçüde etkilemiş, nakit akışları azalan işletmeler, ihtiyaç duydukları fonların temini için yabancı finansal kaynak kullanmak durumunda kalmışlardır.

Bu çalışmanın amacı küresel Kovid-19 salgınının, tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörleri itibariyle bankalardan kullanılan nakdi kredi miktarı ve takibe alınan kredi üzerine etkisini analiz etmektir. Bu kapsamda mevduat bankaları ve bankacılık sektörünün tamamı itibariyle sektörel bazda verilen kredilerin Kovid-19 salgını öncesi ve sonrası itibariyle aralarında fark olup olmadığının analizi yapılmıştır. Analiz, Ocak 2019- Mart 2021 dönemi esas alınarak aylık veriler ile gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de ilk Kovid-19 vaka tespitinin Mart 2020’de gerçekleşmiş olması nedeniyle, ele alınan dönem ilk vaka tespitinden önceki 14 ay ve sonraki 13 ay olarak ele alınmıştır. Bunun sonucunda da sektörel kredi kullanımının ve takibe alınan kredi tutarının salgından etkilenme durumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünden sonraki bölümler şu şekilde izah edilebilir: İkinci Kovid-19 salgınına ilişkin olarak yapılmış olan finansal çalışmalar incelenmiştir. Üçüncü bölümde küresel Kovid-19 salgınının bankacılık sektöründen sektörel kredi kullanımına ve takipteki kredilere etkisi analiz edilmiş ve bu kapsamda analiz yöntemi ve veri seti açıklanmış ve analiz bulgularına yer verilmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise çalışmanın değerlendirilmesi yapılmıştır.

LİTERATÜR İNCELEMESİ

Kovid-19 salgınının finansal ve ekonomik etkileri üzerine çalışmalar literatürde yerini almıştır. Söz konusu finansal çalışmalar, daha çok bankacılık sektörü ve borsa üzerine yapılmıştır. Türkiye’de finansal sistem üzerine yapılan çalışmaları incelemek amacıyla bankacılık ve finansal sistem üzerine yapılan çalışmalardan bazıları şu şekilde sıralanabilir:

Bekci, Köse ve Aksoy (2020) çalışmalarında, pandemi sürecinde, ele aldıkları bankaların aktif kalitesi hakkında ilerleyen dönemler için bilgi sahibi olmayı amaçlamışlardır. 2019/1-2020/2 döneminin ele alındığı çalışma sonucunda ele alınan bankalardan 6’sının aktif kalitesinde azalan bir eğilim yaşanacağı öngörüldü; 3 bankanın ise aktif kalitesinde artan eğilim meydana geleceği tahmin edilmektedir.

Beybur ve Çetinkaya (2020) çalışmalarında salgının dijital bankacılık ürün/hizmetlerinin kullanımı üzerindeki etkisini açıklamışlardır. 2019/9-2020/9 döneminin ele alındığı çalışmada, pandemi sürecinde internet kanalıyla yapılan kartlı ödeme işlem adedinin artış gösterdiği, tüketicilerin online alışveriş siteleri tercihlerinin arttığı gözlemlenmiştir. Çalışmada aktif internet bankacılığı müşteri sayısındaki artışta ise kamu bankaları tarafından kullanılan temel ihtiyaç kredisinin başvurularının sadece internet bankacılığı ve mobil bankacılık kanallarından alınmasının etkisinden bahsedilmiştir.

Ersoy, Gürbüz ve Erdoğan (2020)’in çalışmalarında, Kovid-19 süresince hastalıkla mücadeleye karşı uygulanan tedbirlerin bankacılık sektörü üzerine etkileri araştırılmıştır. Analiz sonucuna göre, kamu bankaları ve özel bankalar ile katılım bankalarının, Kovid-19 salgınının reel kesim ve hane halkı üzerinde oluşabilecek olumsuz ekonomik etkilerinin artmaması için likidite sağlama,

kredi kullandırma, kredilerin vadelerinin uzatılması ve takip oranlarının azaltılması uygulamalarına sahip oldukları belirtilmiştir.

Keleş (2020) çalışmasında virüsün Türkiye’de ortaya çıkma ve yayılma döneminde pay piyasasının kısa dönemli tepkilerini araştırmıştır. BİST-30 endeksinde yer alan payların Mart-Nisan 2020 dönemi verilerinin incelenmesi sonucunda, pay piyasasının vaka, ölüm ve tedbir haberlerine istatistiki olarak anlamlı tepkiler verdiği, vaka ve ölüm haberlerine negatif tepkiler gösterdiği belirlenmiştir.

Işık ve Akdoğan (2021) çalışmalarında Türk bankacılık sektöründe yer alan kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının salgın döneminde yaşadığı sıkıntıların finansal tablolarına nasıl yansıtıldığını incelemiştir. Bankacılık sisteminde Kovid-19 salgını öncesine kıyasla; kârlılığın azaldığı, bankacılık esas faaliyetlerinde gerileme ve likidite tutma eğilimlerinin mevcudiyeti tespit edilmiştir. Öte yandan mevduat bankalarının salgının olumsuz etkilerine karşı hane halkı ve reel kesime sunduğu kredi, takip vadeleri uzatılan krediler, yabancı paranın piyasalar üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla devlet borçlanma senetlerine yönelim ve swap işlemleri yapmasının finansal tablolara etkisi de incelenmiştir.

Uzun (2021) çalışmasında pandemi sürecinde uygulanan kısıtlamaların Türkiye’de dijital bankacılık kullanımındaki etkilerini incelemiştir. 2017/3’ten itibaren ele alınan veriler ile yapılan inceleme sonucunda kısıtlamaların yoğun olduğu dönemde dijital bankacılık kanallarını kullanan aktif müşteri sayısında artış olduğu, ilgili dönemde ödeme yapma amacıyla dijital bankacılık kullanımının azaldığı, bunun da işletmelerin faaliyet hacimlerinin daralması ve çalışanların gelir kayıpları ile bağlantılı olduğu, para transferlerinde dijital bankacılık kullanımında artış hızının yavaşladığı, kısıtlamaların hafiflediği ve çalışma hayatının normale dönmeye başladığı dönem de ise para transferi işlemlerinde artış yaşandığı, dijital bankacılık kanalları üzerinden gerçekleştirilen yatırım işlemlerinin kısıtlama döneminde genel olarak artış gösterdiği gözlenmiştir.

Yetiz (2021) çalışmasında Türk bankacılık sektörünün Kovid-19 salgını sürecinde karşılaştığı riskli durumları incelemiştir. Çalışmada ayrıca bu hususta alınan önlemler, destek paketleri ve bankacılık faaliyetlerinde değişen hizmet kalemlerine yer verilmiştir. Çalışma sonucunda bankaların önlemler aldıkları, banka çalışanlarının çalışma sistemleri ve saatleri noktasında düzenleyici uygulamalarda buldukları, müşterilere yönelik alınan yeni aksiyonlar, sağlık ve hijyen uygulamaları ve şubelerin sosyal mesafeyi dikkate alacak şekilde yeniden düzenlenmesi uygulamalarını faaliyet geçirdikleri, bankaların bilgi ve teknoloji sistemlerine yönelik alt yapı sistemlerini güncellemeleri ve çeşitli finansal ürün ile yeniliklerin oluşturulması yönünde birçok adım attıkları ifade edilmiştir. Çalışmada ayrıca, bankacılık faaliyetlerinin internet ve dijital ortamlarda hızlıca yapılmasına ve hizmetlerde daha güvenli sistemlerin oluşturulmasına olanak sağlanmasından da bahsedilmektedir.

KÜRESEL KOVID-19 SALGINININ SEKTÖREL KREDİ KULLANIMINA ETKİSİ

Mevduat bankaları ve bankacılık sektörünün tamamı ele alınarak tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörlerinde nakdi kredi kullanımı ve takipteki kredi tutarında Kovid-19 salgını öncesi ve sonrası itibarıyla fark olup olmadığının analizi yapılmıştır.

Analiz Yöntemi ve Veri Seti

Çalışmanın bu kısmında analizde kullanılan yöntem ve analizi yapılan finansal kurumlar ve dönemin ele alındığı veri seti açıklanacaktır.

Analiz Yöntemi

Analiz için kullanılacak istatistikî analiz yönteminin tespiti için normallik varsayımının sınanması gerekmektedir.

Normallik testi için H_0 ve H_1 hipotez testleri aşağıdaki gibidir.

H_0 : Verilerin dağılımı normal dağılıma uymaktadır.

H_1 : Verilerin dağılımı normal dağılıma uymamaktadır.

Analiz sonucunda normallik varsayımının sağlanamaması durumunda, analize parametrik olmayan testler ile devam edilmelidir. Analizde ikili karşılaştırma yapan parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testinden yararlanılacaktır.

Teste ilişkin hipotezler şu şekilde yazılabilir:

H_0 : Kovid-19 salgını öncesi ve sonrası itibariyle tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörlerinde nakdi kredi kullanımı ve takipteki kredi tutarına arasında fark yoktur.

H_1 : Kovid-19 salgını öncesi ve sonrası itibariyle tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörlerinde nakdi kredi kullanımı ve takipteki kredi tutarına arasında fark vardır.

Veri Seti

Küresel Kovid-19 salgınının bankalardan sektörel olarak kullanılan nakdi kredi miktarı ve takipteki kredi miktarı üzerinde etkisinin mevcudiyet düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, mevduat bankaları ve bankacılık sektörünün bütünü ele alınmıştır. Kredi kullanımına ilişkin olarak ise verilerine ulaşılan sektörlerden, tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörlerinde nakdi kredi kullanımı ve takipteki kredi tutarı ele alınmıştır. Sektörler ana sektör verileri itibariyle ele alınmıştır.

Analiz dönemi olarak 2019:1-2021:3 esas alınmış ve analiz aylık veriler ile gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de ilk Kovid-19 vaka tespitinin gerçekleştiği Mart 2020’den önceki 14 ay ve sonraki 13 ay, analiz dönemi olarak ele alınmış ve bu kapsamda analizi yapılan değişkenlere ilişkin salgından etkilenme durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. Veriler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu internet sitesinden elde edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında normallik sınaması sonuçları ve normallik sınaması sonuçları doğrultusunda yapılan testin sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz yönteminin belirlenebilmesi için önce normallik sınaması yapılmıştır.

Normallik sınavında gözlem sayısı 29 ve daha büyük olduğunda Kolmogorov-Smirnov testi kullanılabilir (Kalaycı, 2008: 10). Bazı kaynaklara göre de benzer doğrultuda, gözlem sayısı 50'nin altında olduğunda Shapiro-Wilk testi uygulanmalıdır (Lorcu, 2015: 102).

Gözlem sayısı 27 olduğu için bu sınav sonucunda normallik testi incelemesinde değişkenlerin Shapiro-Wilk testi sonuçları incelenmiş ve sonuçlar 0,05 düzeyinden düşük olduğu için normallik varsayımı sağlanamamıştır. Normallik testi sonuçları Tablo 1'de verilmektedir. Bunun sonucunda analiz parametrik olmayan Mann-Whitney U testi ile gerçekleştirilecektir.

Tablo 1. Normallik Testi Sonuçları

	Sektörler	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	Anlamlılık	Statistic	df	Anlamlılık
<i>Nakdi Kredi</i>	Tarım (M)	0,203	27	0,006	0,904	27	0,016
	Tarım (S)	0,205	27	0,005	0,899	27	0,013
	İmalat Sanayi (M)	0,228	27	0,001	0,820	27	0,000
	İmalat Sanayi (S)	0,233	27	0,001	0,833	27	0,001
	Otel ve Restoranlar (Turizm) (M)	0,244	27	0,000	0,848	27	0,001
	Otel ve Restoranlar (Turizm) (S)	0,244	27	0,000	0,849	27	0,001
	Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (M)	0,215	27	0,002	0,848	27	0,001
	Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (S)	0,214	27	0,003	0,851	27	0,001
	Eğitim (M)	0,261	27	0,000	0,808	27	0,000
	Eğitim (S)	0,253	27	0,000	0,811	27	0,000
<i>Takipteki Kredi</i>	Tarım (M)	0,121	27	0,200	0,936	27	0,100
	Tarım (S)	0,129	27	0,200	0,933	27	0,083
	İmalat Sanayi (M)	0,204	27	0,006	0,838	27	0,001
	İmalat Sanayi (S)	0,186	27	0,018	0,858	27	0,002
	Otel ve Restoranlar (Turizm) (M)	0,199	27	0,008	0,838	27	0,001
	Otel ve Restoranlar (Turizm) (S)	0,194	27	0,010	0,839	27	0,001
	Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (M)	0,173	27	0,037	0,886	27	0,007
	Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (S)	0,158	27	0,081	0,897	27	0,011
	Eğitim (M)	0,269	27	0,000	0,728	27	0,000
	Eğitim (S)	0,318	27	0,000	0,732	27	0,000

M: Mevduat bankası

S: Bankacılık Sistemi

Tablo 2. Nakdi Kredi ve Takipteki Kredi Düzeyine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

(bin TL)		N	Ortalama	Standart sapma	En düşük	En yüksek
Nakdi Kredi	<i>Tarım (M)</i>	27	106.727.974	9.814.389	94.262.345	129.260.548
	<i>Tarım (S)</i>	27	110.068.292	10.522.409	97.011.086	134.234.035
	<i>İmalat Sanayi (M)</i>	27	456.750.295	81.530.847	343.396.458	563.590.820
	<i>İmalat Sanayi (S)</i>	27	611.861.694	109.571.352	464.592.520	772.266.051
	<i>Otel ve Restoranlar (Turizm) (M)</i>	27	91.876.794	18.058.970	69.888.880	122.371.816
	<i>Otel ve Restoranlar (Turizm) (S)</i>	27	103.354.998	20.451.938	78.125.011	137.364.032
	<i>Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (M)</i>	27	157.582.018	29.673.067	119.275.888	198.608.194
	<i>Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (S)</i>	27	178.843.532	35.600.511	133.393.814	230.870.150
	<i>Eğitim (M)</i>	27	10.779.323	1.453.490	9.080.514	12.905.489
	<i>Eğitim (S)</i>	27	11.560.221	1.488.124	9.775.463	13.712.823
Takipteki Kredi	<i>Tarım (M)</i>	27	4.782.418	479.538	3.844.768	5.466.800
	<i>Tarım (S)</i>	27	4.890.041	502.790	3.903.842	5.598.098
	<i>İmalat Sanayi (M)</i>	27	23.679.943	2.850.492	17.875.238	26.509.134
	<i>İmalat Sanayi (S)</i>	27	26.236.477	3.040.496	20.010.830	29.373.662
	<i>Otel ve Restoranlar (Turizm) (M)</i>	27	6.105.483	1.843.392	3.516.606	8.291.482
	<i>Otel ve Restoranlar (Turizm) (S)</i>	27	6.439.144	1.862.116	3.814.933	8.658.590
	<i>Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (M)</i>	27	4.139.065	761.451	2.901.985	5.271.054
	<i>Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (S)</i>	27	4.531.073	885.128	3.151.439	5.949.422
	<i>Eğitim (M)</i>	27	837.072	299.331	317.969	1.080.615
	<i>Eğitim (S)</i>	27	909.686	306.619	378.384	1.197.998

M: Mevduat bankası

S: Bankacılık Sistemi

Değişkenler ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de yer almaktadır. Tablo 2’de yer alan bilgilere göre nakdi ve tahsil edilemeyen en düşük kredi tutarı eğitim sektörüne, en yüksek kredi ise imalat sanayine aittir. Mevduat bankalarından en düşük nakdi kredinin (9.080.514.000 TL) eğitim, en yüksek nakdi kredinin ise (563.590.820.000 TL) imalat sektörü tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bankacılık sisteminin tamamı bakımından inceleme yapıldığında da en düşük nakdi kredi 9.775.463.000 TL ile eğitim sektörü, en yüksek nakdi kredi ise 772.266.051.000 TL ile

imalat sanayi tarafından kullanılmıştır. Takipteki krediler için de benzer durum söz konusudur. En düşük takipteki kredi eğitim sektöründe, en yüksek takipteki kredi ise imalat sanayi için söz konusudur.

Tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörlerinde nakdi kredi kullanımı ve takipteki kredi tutarına ilişkin Kovid-19 salgını öncesi ve sonrasındaki farklılığı izlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U Test sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Küresel Salgın Öncesi ve Sonrasında Sektörel Bazlı Mann-Whitney U Test Sonuçları

			N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Nakdi Kredi	<i>Tüm sektörler (M)</i>	Salgın öncesi	14	7,50	105,00	0,000	0,000
		Salgın sonrası	13	21,00	273,00		
		Toplam	27				
	<i>Tüm sektörler (S)</i>	Salgın öncesi	14	7,50	105,00	0,000	0,000
		Salgın sonrası	13	21,00	273,00		
		Toplam	27				
Takipteki Kredi	<i>Tarım (M)</i>	Salgın öncesi	14	10,57	148,00	43,000	0,020
		Salgın sonrası	13	17,69	230,00		
		Toplam	27				
	<i>Tarım (S)</i>	Salgın öncesi	14	10,64	149,00	44,000	0,023
		Salgın sonrası	13	17,62	229,00		
		Toplam	27				
	<i>İmalat Sanayi (M)</i>	Salgın öncesi	14	10,64	149,00	44,000	0,023
		Salgın sonrası	13	17,62	229,00		
		Toplam	27				
	<i>İmalat Sanayi (S)</i>	Salgın öncesi	14	10,71	150,00	45,000	0,026
		Salgın sonrası	13	17,54	228,00		
		Toplam	27				
	<i>Otel ve Restoranlar (Turizm) (M)</i>	Salgın öncesi	14	10,07	141,00	36,000	0,008
		Salgın sonrası	13	18,23	237,00		
		Toplam	27				
	<i>Otel ve Restoranlar (Turizm) (S)</i>	Salgın öncesi	14	10,07	141,00	36,000	0,008
		Salgın sonrası	13	18,23	237,00		
		Toplam	27				
	<i>Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (M)</i>	Salgın öncesi	14	7,86	110,00	5,000	0,000
		Salgın sonrası	13	20,62	268,00		
		Toplam	27				
	<i>Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme (S)</i>	Salgın öncesi	14	7,86	110,00	5,000	0,000
		Salgın sonrası	13	20,62	268,00		
		Toplam	27				
<i>Eğitim (M)</i>	Salgın öncesi	14	9,86	138,00	33,000	0,005	
	Salgın sonrası	13	18,46	240,00			
	Toplam	27					
<i>Eğitim (S)</i>	Salgın öncesi	14	9,50	133,00	28,000	0,002	
	Salgın sonrası	13	18,85	245,00			
	Toplam	27					

M: Mevduat bankası

S: Bankacılık Sistemi

Tablo 3'teki verilere göre analiz sonucunda ele alınan sektörlerin tamamında mevduat bankaları ve bankacılık sektöründen alınan nakdi kredi olarak kullanılan kredi tutarının ve takipteki kredilerin küresel Kovid-19 salgını öncesinde ve sonrasında anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Tablo 3 verilerine göre, tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörlerinde Kovid-19 salgını sonrası lehine nakdi kredi ve takipteki kredi bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile ele alınan tüm sektörler (tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme, eğitim) için Kovid-19 salgını sonrasında daha yüksek kredi kullanımı ve takipteki kredide artış söz konusudur.

İktisadi faaliyetleri önemli ölçüde zayıflatmış olan Kovid-19 salgını sonucu, kredi piyasasında oluşan risklerin azaltılması doğrultusunda alınan likidite önlemleri kapsamında kredi kanalının işlerliğinin artırılması noktasında, kredi destek paketleri kredi büyümesinin artırmıştır (TCMB, 2020: 53).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Dünyayı etkisi altına alan küresel Kovid-19 salgının, Türkiye'de bankalardan sektörel olarak kullanılan nakdi kredi miktarı ve takipteki kredi miktarı üzerinde etkisinin mevcudiyet düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada sektörler, tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim olarak ele alınmıştır. Analiz, dönemi olarak 2019:1-2021:3 esas alınmış olup analiz aylık veriler ile gerçekleştirilmiştir. Analiz dönemi olarak, Türkiye'de ilk Kovid-19 vaka tespitinin gerçekleştiği Mart 2020'den önceki 14 ay ve sonraki 13 ay ele alınmıştır. Buna göre de nakdi kredi ve takipteki kredi değişkenlerine ilişkin salgından etkilenme durumları Mann-Whitney U testi ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

Analiz sonucunda Türkiye'de tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme ile eğitim sektörlerinde Kovid-19 salgını sonrası dönemde artış gösterir nitelikte mevduat bankaları ve bankacılık sektörü itibarıyla, nakdi kredi ve takipteki kredi bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Buna göre ele alınan tüm sektörler (tarım, imalat sanayi, otel ve restoranlar, taşımacılık, depolama ve haberleşme, eğitim) için Kovid-19 salgını sonrasında daha yüksek kredi kullanımı ve takipteki kredide artış söz konusudur. Söz konusu artış, salgın sürecinde nakit akışları azalan işletmelerin kredi kullanmaları ve kredilerin de ödenememesinin sonucu olarak ele alınabilir.

Salgın öncesi ve sonrası nakdi kredi ve takipteki kredi sonuçları tüm sektörlerde benzerdir. Bu nedenle incelemenin net olarak gözlenebilmesi açısından Tablo 4 düzenlenmiştir. Tablo 4'te küresel salgın öncesi ve sonrasında sektörel nakdi kredi ve takipteki kredi farkına ilişkin özet sonuçlar incelenebilir.

Tablo 4. Küresel Salgın Öncesi ve Sonrasında Sektörel Nakdi Kredi ve Takipteki Kredi Fark Sonuçları

	Nakdi kredi	Takipteki kredi
Mevduat Bankaları	Var	Var
Bankacılık Sektörü	Var	Var

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda analiz, veri setinde yer almayan sektörlerin incelenmesi ve/veya çalışmada ele alınan sektörlerin alt sektörlerinin ele alınması sonucu, alt sektörlerin de salgından etkilenme düzeyi noktasında ele alınabilir. Örneğin, imalat sanayi; gıda, meşrubat ve

tütün sanayi, tekstil ve tekstil ürünleri sanayi başta olmak üzere birçok bileşenden oluşmaktadır. Benzer şekilde otel ve restoranlar, oteller ve restoranlar şeklinde; taşımacılık, depolama ve haberleşme ise karayolu yolcu ve yük taşımacılığı, demiryolu - deniz - hava taşımacılığı vb. alt bileşenlerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda analiz alt sektörler itibariyle de ele alınabilir.

KAYNAKÇA

Bekci, İ., Köse, E. ve Aksoy, E. (2020). Covid-19'un Türkiye'de Bankalar Üzerindeki Ekonomik Etkisine Dair Bir Tahmin, *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 5(özel sayı): 185-205.

Beybur, M. ve Çetinkaya, M. (2020). Covid-19 Pandemisinin Türkiye'de Dijital Bankacılık Ürün ve Hizmetlerinin Kullanımı Üzerindeki Etkisi, *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 4(2): 148-163.

Ersoy, H., Gürbüz, A.O. ve Erdoğan, M. (2020). Covid-19'un Türk Bankacılık ve Finans Sektörü Üzerine Etkileri, Alınabilecek Önlemler, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*, 19(37): 146-173.

Işık, A. ve Akdoğan, N. (2021). Covid-19'un Türk Bankacılık Sektöründeki Mevduat Bankalarına Etkileri, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (63): 111-138.

Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Keleş, E. (2020). Covid-19 ve Bist-30 Endeksi Üzerine Kısa Dönemli Etkileri, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 42(1): 91-105.

Lorcu, F. (2015). *Örneklerle Veri Analizi SPSS Uygulamalı*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB). (2020). *Finansal İstikrar Raporu*. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/a9d41e9d-d5b2-4649-a8f9-fcc43d1a0414/Finansal.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-a9d41e9d-d5b2-4649-a8f9-fcc43d1a0414-n9vm6VO> [Erişim Tarihi: 17.05.2021]

Uzun, U. (2021). Türkiye'de Dijital Bankacılık Kullanımı Üzerinde Covid-19 Pandemisinin Etkileri, *Fiscaoeconomia*, 5(1): 309-323.

Yetiz, F. (2021). COVID-19 Pandemi Sürecinin Türk Bankacılık Sektörü Çalışanlarına ve Müşterilerine Etkileri: Swot Analizi, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (Özel Sayı 22): 109-117.